

DOMAČE BRANJE

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

FRANCE BEVK

O AVTORJU:

France Bevk je slovenski pisatelj, rodil se je leta 1890 v Zakojci pri Cerknem.

Po končani osnovni šoli je šel kot trgovski vajenec, s sedemnajstimi leti v šolo za učitelje. Po maturi je šel učiti v domače hribe, toda prva svetovna vojna ga je odcepila od šole. Med vojno so ga preganjali zaradi proti avstrijskega mišljenja. Po končani 1. svetovni vojni pa je kljub fašističnemu pritisku živel v Gorici in ohranjal slovenski jezik s svojimi romani. Ker je fašizem čedalje bolj zatiral Slovence na Primorskem je tudi Bevk okusil fašistične zapore. Leta 1943 je pobegnil iz zaporov in postal eden pomembnejših voditeljev narodnoosvobodilnega gibanja v Slovenskem Primorju.

Bevk je pisal različne literarne zvrsti: pesmi, zgodovinske in sodobne romane, novele, povesti, črtice, drame, filmski scenarije itd. Napisal je več kot sto knjig. Njegova najbolj znana dela za mladino so: Lukec in njegov škorec, Pastirci, Pestrna, Tonček, Grivarjevi otroci.

V teh delih sta Bevkov slog in jezik najjasnejša in najlepša, saj se v njih najbolj približuje bogastvu in naravnosti ljudskega jezika in sloga. France Bevk je odločno vztrajal, da bi se ohranil slovenski jezik in stal kot slovenski izobraženec svojemu ljudstvu zvesto ob strani. S svojim delom je krepil narodno zavest, ter pripravljajal narod na bitko za osvoboditev.

Po drugi svetovni vojni je najprej živel v Trstu, nato pa v Ljubljani, kjer je leta 1970 tudi umrl.

GLAVNE OSEBE:

Kaplan Martin Čedermac: župnik, upornik, visoke in sloke postave, imel je naguban obraz, temne lase

Katina: Čedermacova sestra, plaha, ustrežljiva, slabotnega telesa, stara 40 let, imela je bled obraz s pegami, rjave lase

STRANSKE OSEBE: Čedermacova mati, Žef Klinjon, kovač Vanc, Potokar, Skubin, Sever, Birtič, zdravnik, Čedermacov brat Bepac, nadškof, Breškon, Špehonja, Moradini.

ČAS IN KRAJ DOGAJANJA: 20. stoletje, med obema svetovnimi vojnama; vas Vrsnik(župnija, pri Čedermacu doma, na ulici), Čedad, Videm, Kobarid

NA KRATKO O VSEBINI:

Knjiga govori o življenju Slovencev v Beneški Sloveniji med obema sv. vojnama, Takrat so italijanske oblasti zapovedale župnikom, da pridigajo izključno v latinskem jeziku. Župniki so se temu uprli in eden od njih je bil tudi kaplan Martin(Čedermac), ki je tudi osrednji lik zgodbe.

Kaplan Martin je svoj upor začel nekega dne pri maši, ko je imel dovolj tega, da vaščani(vasi Vrsno) ne razumejo njegove pridige. Tako je namesto v latinščini mašo zaključil v domačem slovenskem jeziku. Ko so oblasti izvedele za upore, so se za prebivalce Beneške Slovenije začeli težki časi. Orožniki so se kar naprej mudili po vaseh in pobirali Katekizme ter zasliševali ljudi. Čedermac je kljub temu vztrajal pri svojem upor. Ob tem je imel še probleme v družini, saj mu je umirala mati, sestra pa se je zapletala z ovaduhom Klinjonom. Nekega dne so kaplana pozvali na zagovor na sodišče, kjer pa ni dosegel veliko. Izvedel pa je pomembno dejstvo, da ko se gre za interese države, tistih nekaj tisoč slovenskih državljanov ne šteje oz. niso pomembni. Kaplan Martin kljub opozorilom ni odnehal in tako je čez nekaj časa izvedel, da ga hočejo oblasti prijeti. V obupu je zbežal k nadškofu po nasvet v Videm, a ta mu je le povedal, da Cerkev ne more narediti nič proti državni volji. Čedermac se je nezadovoljen vrnil domov. Po tem, ko so ga orožniki iskali, je poskušal najti rešitev za svoje težave, med drugim je obiskal tudi dolgoletnega prijatelja Sever-ja, a tudi on mu ni znal pomagati. Kmalu se je Martin zavedel, da se ne more več boriti proti državi. V poslednji maši v slovenščini je vernikom naročil, naj branijo svojo zemljo in jezik, saj bog povrne pravičnejem za vse tegobe in grozote, ki so jih doživljali ob branjenju svoje kulture.

Po maši je kaplana napadla nekakšna bolezen, za katero je mislil, da je smrtna. A po nekaj mesecih je popolnoma okreval in bil zopet na nogah. Takrat se je po krajšem premisleku odločil, da se upokoji, saj je bilo tako še najboljše.